

BYLINKOVÁ ŠPIRÁLA

So špirálovitým tvarom sa bežne stretávame v rastlinnej a živočíšnej ríši (prierez niektorých rastlín, slimačia ulita), v matematike (Archimedova špirála, Fermatova špirála), v mystike (keltská špirála) či v astronómii (galaxia). Okrem samotného pestovania bylínok nám teda môže poslúžiť ako ilustračný príklad k rôznym iným témam.

Definícia

Bylinková špirála predstavuje záhradnú stavbu určenú na pestovanie rastlín, ktorá na malom priestore poskytuje niekoľko mikroklimatických stanovísk – zóny s priamym slnečným žiarením, tieňom, s vyššou alebo nižšou vlhkosťou. Jej konštrukciu tvoria kamene alebo staré tehly uložené do tvaru slimačej ulity, ktoré okrem spevňovacej funkcie vyrovnávajú aj tepelné rozdiely medzi dňom a nocou. Počas teplejšieho dňa sa zohrejú a v noci odovzdávajú nakumulované teplo do zvyšku bylinkovej špirály. Vnútro špirály je v spodnej časti vyplnené štrkom a pieskom (kvôli priesaku vody) a vo vyššej časti zeminou a kvalitným jemnejším substrátom.

Postup

Vyberte vhodné slnečné miesto s veľkosťou asi 2 x 2 metre. Pri tomto rozmere pôdorysu je odporúčaná výška špirály 1 meter. V prípade menšieho priestoru primerane znížte výšku špirály (1:2). Pred samotnou realizáciou si stavbu najskôr nakreslite aj s určením svetových strán. Následne do náčrtu rozmiestnite jednotlivé druhy rastlín. Zvážte ich nároky na slnečné svetlo (severná strana bude väčšinou v polotieni), vlahu (vrch špirály bude suchší, spodok vlhkejší), rýchlosť rastu, ale farbu kvetu a vôňu (ak chcete, aby bola vaša špirála pestrá a voňavá). Úplne na vrchu nájdú svoje miesto bylinky, ktorým vyhovuje slnečné a suchšie stanovište, napríklad rozmarín. V strede sa sadí levanduľa, šalvia, tymián a materina dúška. V spodnej vrstve sa bude dariť medovke, pažitke, petržlenu. Vlhkejšie miesta na najnižšom mieste obľubuje napríklad mäta pieporná.

Keď máte všetko premyslené, pustite sa do samotnej stavby. Územie pre stavbu si poriadne vymerajte a vytýčte – do stredu

územia zapichnete kolík, ku ktorému priviažete špagát s ďalším kolíkom, pomocou ktorého vyryjete do zeme kružnicu s požadovaným polomerom. Ak na danom území voľne rástli rastliny, pôdu zrýľujte, zbavte ju buriny a vyložte kartónom (alebo iným polopriepustným materiálom). Následne poskladajte základný tvar špirály, pričom vonkajší plášť urobte dvakrát taký široký ako vnútorný závit špirály. Keď ste s tvarom spokojní, postupne ho smerom do stredu mierne zdvíhajte do výšky. Na konci špirály odkopte po celom ústí špirály asi 10 cm zeminy do vzdialenosti aspoň 30 cm.

Do vytvorenej základnej konštrukcie a do vyhlúbenej jamy na konci špirály vysypte

štrk a následne piesok. Na štrk rozložte slamu, ktorú prekladajte zeminou. Ďalej nasleduje kompost a jemný substrát, do ktorého nasadíte rastliny. Ako budete špirálu zdvíhať, snažte sa, aby sa z vonkajšieho plášťa vytváral šikmý svah, tzn. aby sa šírka vonkajšieho plášťa postupne stenšovala smerom do stredu špirály.

Na záver do vysypaného substrátu vyhlúbte jamky a vysadte do nich bylinky, ktoré nezabudnite poliať vodou. Pôdu okolo vysadených rastlín zamulčujte, aby do zakorenenia nevyschli. Následne poskytnite bylinkám dostatočnú starostlivosť – vytrhávanie buriny, hnojenie, polievanie, odstrihávanie suchých listov a vetvičiek.

Tipy

- Pri výbere miesta myslite na to, že bylinky bude treba polievať. Chodiť s krhlou cez celý školský dvor asi nebude nikoho veľmi baviť. Špirálu preto umiestňujte v blízkosti vodného zdroja.
- Pri bylinkovej špirále umiestnite tabuľu s obrázkami vysadených bylín a informáciami o ich využití, prípadne o potrebnej starostlivosti. Môžete pripojiť aj zákazové piktogramy, ktoré ilustrujú neželané správanie (lozenie po špirále, vytrhávanie bylín...).

Tento materiál vznikol v rámci projektu Change the Grounds: Transforming spaces for learning activities spolufinancovaného z programu Európskej Unie Erasmus+. Číslo projektu: 2017-1-SK01-KA201-035316

Texty vyjadrujú len názory autorov a v žiadnom prípade ich nemožno považovať za názory Európskej komisie. Komisia nenesie nijakú zodpovednosť za použitie informácií uvedených v tejto publikácii.